

UČITELJSKI T O V A R S.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dne vsakega mesca, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr.,
za pol leta 1 gold. 30 kr.

Tečaj V.

V Ljubljani 1. maja 1865.

List 9.

Národní učitelj. *)

Ljudska šola je ena naj prvih in naj trdnejših podlag ljudske sreče. To je stara, že davno dognana resnica. Da bode pa ljudska šola v resnici tudi to, kar ima prav za prav biti, mora biti národna, postavljena in vravnana po duhu in v duhu naroda in narodnega jezika. Tudi to je stara, že davno dognana, pa vendar še naše svitile dni ne povsod spoznana resnica. Vsaki šoli duša je pa učitelj; torej mora učitelj biti národen, da bode tudi šola národna. Da je pa učitelj národen, treba je:

a) Da je po slovenskih šolah vsak učitelj pravi Slovenec. Ljubi moj slovenski šolnik! imej serce do slovenskega naroda, imej serce do njegove sreče in slave, imej solz za njegovo sramoto in nesrečo, posebno pa imej veselje do njegovega jezika: Sam moraš dobro znati slovensko slovnico in vse lastnije slovenskega jezika. Prebiraj v ta namen marljivo slovenske šolske bukve, druge slovenske knjige in časnike, zraven pa tudi slovnice ne zabi, ako ti ravno suha slovnica morebiti preseda: Mika te jedro, pregrizni lupino! Kmalo se boš privadil čistega slovenskega govora, da te bo veselje poslušati. Kolika sramota vsakemu učitelju, ki v šoli slovensčino lomi in pakedra, da te po vsem životu zbada in terga! Takemu mojstruskazu bi se bolj prilregel kramp alj cepin v roci,

*) V 28. l. našega „Slovenca“ smo brali lep sestavek pod imenom: „Národní dom in njegovi stavitelji“, iz kterega ponatisnemo to le — slovenskim učiteljem toliko važno besedo. Vredn.

kakor pa slovensko berilo. Hvala Bogu, imamo že dosti narodskih učiteljev, ki svoje proste ure obračajo v lastno izomiko in napredovanje, ki svoje pičle dohodke pametno rabijo in si oskerbljujejo za nje tudi potrebne dušne hrane.

Da je učitelj v resnici národen, treba je:

b) Da v slovenski šoli podučuje tudi po slovenski.

Volja cesarskega ministerstva je taka. O raznih priložnostih je zaukazalo, naj se razlaga po ljudskih šolah ves nauk v národnem jeziku; — volja c. k. deželne vlade in visokovrednega škofijstva je taka: oba sta večkrat opominjala, naj se na tanko spolnujejo dotični ukazi vis. ministerstva. Kar postava ukazuje, tudi pamet veleva: Domača, materna beseda se mladih serc naj bolj in naj lože prijema, izobrazuje in požlahtnuje um in serce. Naj bo torej za slovensko mladino šolski nauk v ljudski šoli skoz in skoz slovensk, dokler učenci niso popolnoma terdni v domači besedi. Dokler si učenec ni pridobil popolnega znanja maternega jezika, zastonj se muči s tujim jezikom; še le na tej terdni podlagi moreš, pa tudi zdaj še le počasi, dalje zidati in svoje učence v višem razredu tudi nekaj s tujim jezikom seznaniti, da se ga pozneje v življenju lože priučé: V ljudski šoli se tujega jezika še nikdo ni izučil! Torej najbolj in pred vsem v slovenskih šolah slovenski jezik!

Da je učitelj v resnici národen, treba je:

c) da skerbi za slovensko branje tudi zunej šole. Celo torbo nemških knjig je nosil slovenski deček v nemško šolo; od vseh teh pa si ni shranil za poznejša leta nobenih, kakor le sam slovenski katekizem in evangelje. Naše dni je druga pa boljša; imamo že dosti slovenskih knjig za vse potrebe vsakdanjega življenja; imamo jih za poduk in kratek čas, za petje in branje. Narodni učitelj naj napeljuje torej svoje učence, da ne bodo samo v šoli, ampak tudi doma radi prebirali podučne knjige in tako vedno napredovali v svojem znanju. Vsakemu mlademu sercu naj se vcepi ljubezen do dobrih bukev; dobre bukve v rokah mladega človeka so kaj lepo in priporočivo znamenje. Naj torej učitelji po deželi pogosto priporočajo svojim učencem družbo sv. Mohora v Celovcu, ki ima imenitni namen, da izdaja dobre in koristne bukve prav dober kup in jih razširja med slovenskim ljudstvom. Naj bi tudi med ma-

limi šolarji še več, kakor dozdam, štela družnikov, kar bi bilo na veliko čast šolarjem in učiteljem, pa jim tudi na veliko srečo. — Prav modro ravna učitelj, ki si nabira o pravih prilikah od darežljivih šolskih prijatlov in podpornikov malih darčkov, s katerimi si kupuje razne bukve, da si sčasoma napravi malo šolsko knjižnico.

Da je učitelj v resnici národen, treba je:

d) da dela in živi vselej in povsod za svoj narod. Slovenci radi in lepo pojó, in sreča krajem, kjer ljudje radi pojó. Naj jih učitelj tudi vadi v petju, jim naznanja lepe, čedne pesmi in odpravlja nespodobne in kosmate. Slovenci potrebujejo nauka v raznih vednostih: v kmetijstvu, sadjo-, svilo- in bčeloreji in tudi v političnih zadevah. Koliko more učitelj tudi pri tem storiti! O zimskih večerih, kjer je ljudem dolgčas in se vse trese po kakej novici, — o nedelcih, kjer šole ni, ljudje tudi ne delajo in včasih prav lenobo pasejo ali zlati čas pregrešno tratijo, — o nedeljskih in prazniških večerih, kjer se sosedje radi v gostje zbirajo in to pa uno kramljajo, — te in podobne priložnosti gg. učiteljem so zlate ure, o katerih bi mogli sejati marsikaj zlahtnega zernja, ktero bi donášalo ob svojem času obilen sad.

Pa porečete: Ja! butaro nakladati je lahko, breme se teže narejati, je abotno, imamo tako dosti dela, plačila pa nič ali le pičlo. — Res je taka, čč. gg. učitelji, pa verjemite „Slovincu“, da se bode tudi za poboljšanje vaših dohodkov trudil in poganjal, kakor, kjer in kolikor premore. Le naznanjajte mu svoje želje in potrebe, le odkrivajte mu svoje rane in težave, — gotovo se bode iz sladkih besed in zlatih obljub, ki se vam delajo že leta in leta, vsaj enkrat izmotalo resnično, sladko sadje. Pa spolnujte tudi svoje dolžnosti: delajte in živite za svoj narod, — bodite národni učitelji; narod slovenski si stavlja in zida národni dom, bodite mu poglavitni stavitelji!

Pomenki

o

slovenskem pisanji.

XVI.

U. Nehanje — iz glagola nehati, ki se glasi sim ter tje henjati, ter zaznamnja to, kar jenjati.